

ASIAN KUVAUS

Kemijoki Oy (yhtiö) on hakenut luonnonsuojelulain 49 §:n mukaista lupaa poiketa ko. lain 42 §:n nojalla rauhoitetun ja luontodirektiivin artiklan 13 perusteella suojellun liitteen IV (b) lajin, lapinleinikin (*Coptidium lapponicum*), 16 havaintopaikan hävittämiselle ja 48 havaintopaikan heikentämiselle. Lapin ELY-keskus on myöntänyt 25.5.2021 päätöksellään LAPELY/480/2018 poikkeuslupan lapinleinikin suojelusta. Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry valitti päätöksestä Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen, joka 21.12.2022 päätöksellään Dnro 20950/03.04.04.04.24/2021 hylkäsi valituksen.

VAATIMUKSET

1. Korkein hallinto-oikeus myöntää asiassa valituslupan.
2. Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden päätös Dnro 20950/03.04.04.04.24/2021 hylätä valitus kumotaan.
3. Ensisijaisesti Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (Lapin ELY-keskus) päätös myöntää lupa poiketa luonnonsuojelulain (1096/1996) rauhoitussäännöksistä, LAPELY/480/2018 kumotaan lainvastaisena.
4. Toissijaisesti Lapin ELY-keskuksen myöntämän luvan poiketa luonnonsuojelulain (1096/1996) rauhoitussäännöksistä, LAPELY/480/2018 lupaehtoja vaaditaan muutettavaksi siten, että lupaehtoja kolme ja viisi on muutetaan Pohjois-Suomen aluehallintoviraston ja korkeimman hallinto-oikeuden edellyttämään muotoon. KHO:n päätös vesitalousluvasta, 22.5.2017, taltionumero 2367. Päätöksen sivulla 170 määrätään: "Lupamääräyksen 8 b mukaan luvansaaaja ei voi ryhtyä hankkeen toteuttamiseen ennen kuin luvan saajalle on myönnetty määräyksessä tarkoitetut lainvoimaiset poikkeusluvut tai päätökset siitä, ettei poikkeuslupaa tarvita"
5. Vaaditaan korvattavaksi valittajille aiheettomat oikeudenkäyntimaksut.

PERUSTELUT

Valituslupan edellytykset:

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111.1 §:n mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeätä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valituslupan myöntämiseen on muu painava syy.

Katsomme, että valituslupan myöntämisen edellytykset täyttyvät tässä tapauksessa.

Asiassa on lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi tärkeätä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi sekä valituslupan myöntämiselle on muu painava syy. Ensinnäkin vesivoiman merkityksen vähäisyys sähköntuotannossa on todettu niin ELY-keskuksen päätöksessä kuin myös hallinto-oikeuden ratkaisussa, jolloin katsomme että edellytys erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavan syyn vaatimuksesta ei täyty.

Korkein hallinto-oikeus on ratkaisussaan KHO 2021:67 katsonut edellytysten poiketa luontodirektiivin mukaisesta suojelusta täyttyvän, kun kyse oli merkittävän pääkaupunkiseudulle toteutetun joukkoliikenneyhteyden ympäristöön rakentuvasta aluekeskuksen kehittämisestä, jolla osaltaan toteutettiin valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ja MAL-sopimuksen tavoitteiden toteutumista. Katsomme, että tässä tapauksessa Sierilän vesivoimahankkeella ei ole vastaavaa valtakunnallista, alueellista tai paikallista merkittävyyttä, sillä vesivoiman merkitys on hallinto-oikeuden ratkaisussakin todettu olevan vain neljä prosenttia Suomen koko energiantuotannosta ja 10–15 prosenttia sähköntuotannosta Motivan vesivoimaa koskevan selvityksen 3.2.2021 mukaan. Myös säättövoiman tuottamiseen on olemassa muita vaihtoehtoja sekä niitä kehitetään, kuten ELY-keskuksen ratkaisusta käy ilmi. Hallinto-oikeuden ratkaisun perusteluissa todetaan lisäksi, että lainsäädäntö ja kansainväliset sopimukset rajoittavat uusien vesivoimalaitosten rakentamista. Vesivoiman tuottamiseen liittyy muun muassa vesien suojeluun ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen liittyviä ongelmakohtia. Näin ollen katsomme ettei uuden vesivoimalaitoksen rakentamisella voida perustella luontodirektiivin tiukan suojelun järjestelmästä poikkeamista eikä siten edellytykset poikkeamiselle täyty.

Lapinleikin suotuisan suojelutason vaatimuksen täyttymisen osalta ei voida varmistua hävittämisen ja heikentämisen laajuudesta, sillä katsomme, että ei ole tehty riittäviä selvityksiä sekä osaltaan edellytyksen täyttymisessä on otettu huomioon lupaehtoihin asetetut kompensoivat toimet, joille ei ole esitetty lainsäädännöllistä pohjaa eikä riittävää varmuutta toimien vaikuttavuudesta eikä siten suojelun tason säilymisestä. Varovaisuusperiaate huomioiden suotuisan suojelutason säilymisestä ei voida varmistua.

Katsomme myös että vesivoimahankkeen ja sen edellyttämän poikkeamisen lapinleikin rauhoitussäännöksistä perustelu ilmastohyödyillä on kestävämpiä myös siitä näkökulmasta, että luonnon monimuotoisuus ja ilmastonmuutos ovat sidoksissa toisiinsa. Monimuotoisuuden heikentäminen vesivoimaa lisäämällä, sekä suojelun tasosta tinkimällä heikentää myös kysyä sitoa hiiltä sekä sopeutua ilmastonmuutoksen vaikutuksiin.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottava syy

Lapin ELY-keskus on myöntänyt hakemuksen mukaisesti luonnonsuojelulain 49 §:n mukaisen luvan poiketa lain 42 §:n nojalla rauhoitetun ja luontodirektiivin artiklan 13 perusteella suojellun liitteen IV (b) lajin, lapinleikin (*Coptidium lapponicum*), 16 havaintopaikan hävittämiselle ja 48 havaintopaikan heikentämiselle. Poikkeuslupa on myönnetty erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä.

Luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan c) alakohdan mukaan poikkeuksen edellytyksenä on, ettei muuta tyydyttävää ratkaisua ole, ja poikkeus ei haittaa kyseisten lajien kantojen suotuisan suojelun tason säilyttämistä niiden luontaisella levinneisyysalueella, ja poikkeuksen myöntämiselle on kansanterveyttä ja yleistä turvallisuutta koskevista tai muista erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä, mukaan lukien sosiaaliset ja taloudelliset syyt, sekä jos poikkeamisesta on ensisijaisen merkittävää hyötyä ympäristölle.

Päätös on luonnonsuojelulain vastainen, koska luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan c) erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavan syyn vaatimus ei täyty.

Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on todettu, että kyseessä on suojelujärjestelmää koskeva poikkeus, jota on tulkittava suppeasti ja jonka mukaan todistustaakka edellytysten täyttymisestä on päätöksen tekevällä viranomaisella kunkin poikkeuksen osalta (tuomio 11.6.2020, *Alianța pentru combaterea abuzurilor C-88/19*, kohta 25 ja tuomio 10.10.2019, *Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola, C-674/17*, EU:C:2019:851, 30 kohta).

Lapin Ely-keskuksen päätöksessä ja yhtiön hakemuksessa esitetyt perustelut niin ilmastomuutoksen hillinnän puolesta kuin säättövoiman tarpeesta voivat olla yleisesti luontodirektiivin mukaisia poikkeamisperusteita, mutta päätöksessä ei ole pystytty esittämään konkreettisesti, että Sierilän vesivoimalaitos edistäisi muutoin kuin marginaalisesti ilmastomuutoksen hillintää tai sähköverkon säättövoiman tarvetta. Näin ollen päätöksessä ei ole osoitettu, etteikö tavoiteltuja päämääriä voitaisi saavuttaa muilla keinoin.

Yhtiö on hakemuksessaan kuvaillut yleisesti Suomen kansainvälisiä ilmastotavoitteita ja velvollisuuksia, mutta ei ole osoittanut, että Sierilän vesivoimalaitos olisi paikallisesti, alueellisesti ja kansallisesti merkittävä ilmastomuutoksen hillinnässä tai säättövoimatarpeen turvaamisessa.

Euroopan unionin tuomioistuimen päätöksessä C-346/14 tuomioistuin edellyttää, että hankkeen vaikutusten analyysin pitää olla riittävän tarkka ja perustua vertailutietoihin. Päätöksen jälkeen säädetty EU:n ns. taksonomia-asetus (EU 2020/852) ohjaa osaltaan erittäin tärkeän yleisen edun tulkintaa ilmastomuutoksen hillinnän toimien kokonaiskestävyyden arvioinnissa.

Yhtiön suunnitelmien mukainen Sierilän vesivoimalaitoksen vuotuinen energian tuotantomäärä 155 GWh vastaisi vain alle 5%:a yhtiön omistamasta voimalaitosten energiantuotannosta Kemijoen vesistön alueella, joten Sierilän voimalaitoksella ei ole alueellisesti merkitystä energiantuotannon kannalta. Itse asiassa yhtiön tekemät tehonnostot vuosina 1996-2014 ja peruskorjaukset ovat lisänneet paljon enemmän energiantuotantoa kuin alkujaan jo 1950-luvun rakentamissuunnitelmiin sisällytetty Sierilän vesivoimalaitos. Yhtiön tuotantojärjestelmän investointisuunnitelma 2018-2027 antaa edellytykset ilman Sierilän voimalaitoksen rakentamista nostaa energiatuotantoa enemmän kuin Sierilän suunniteltu tuotannonlisäys itsessään.

Sierilän voimalaitoksen merkitystä säättövoimatarpeen kehitykselle ei ole osoitettu muuten kuin yleisesti ilman konkreettisia arvioita tai analyysia.

Yhtiön näkemykset sähkömarkkinoiden kotimaisuusasteesta eivät ole taloudellisesti tai EU:n sisämarkkinoiden toimivuuden kannalta perusteltuja. Pohjoismaiset sähkömarkkinat toimivat markkinaperusteella. Sähköä tuotetaan siellä, missä se on halvinta ja käytetään siellä, missä sille on eniten käyttöä.

Hallitusohjelman mukaan Suomi tavoittelee hiilineutraaliutta ja siihen pyritään monipuolisilla keinoin. Periaate on uusiutuvan energian käytön lisääminen, tällä tarkoitetaan ennen kaikkea

tuulivoimaa, joka on erikseen mainittu. Sen jälkeen korostetaan, että hiilineutraalisuuden tavoittelu ei saa heikentää monimuotoisuutta. Hallitusohjelmassa mainitun pääministerivetoisen pyöreän pöydän neuvotteluissa ei ole puhuttu vesivoiman lisäämisestä.

Niinikään Lapin Ely-keskuksen päätöksessä mainittu Pariisin ilmastopöytäkirja ei sisällä mainintoja vesivoiman lisäämisestä. Sen sijaan siinäkin mainitaan haavoittuvien ekosysteemien huomioiminen ja turvaaminen päästövähennyksiä toteutettaessa.

Hallinto-oikeuden ratkaisussa todetaan (s. 11) "Lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten vuoksi uusia vesivoimalaitoksia ei juurikaan ole mahdollista rakentaa Suomessa."

Ratkaisussa KHO 2021:67 korkein hallinto-oikeus viittaa komission ohjeeseen erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavan syyn tulkinnassa. Ratkaisussa kohdassa 3.2. todetaan "Direktiivin 16 artiklan 1 kohdan c) alakohdassa tarkoitettu tärkeän yleisen edun kannalta pakottava syy on komission ohjeiden mukaisesti tulkittava etujen vertailuun liittyväksi seikaksi. Käsillä olevaa yleistä etua on arvioitava suhteessa direktiivin tavoitteena olevaan uhanalaisten eläinlajien suojeluun. Ohjeen mukaisesti tärkeä yleinen etu voi yleensä olla pakottava vain, jos sitä voidaan pitää tärkeänä myös pitkällä aikavälillä."

Vesivoimalaitoksen rakentamista ei voida pitää kannattavana pitkällä aikavälillä sillä sen merkitys sähköntuotannossa jää jo nykyisellään vähäiseksi sekä energiantuotantomuotojen kehittyessä vähenee edelleen. Rakennettavan Sierilän vesivoimalaitoksen ei voitane katsoa olevan sähköntuotannon osalta merkittävä hanke muiden energiantuotantomuotojen kehittyessä sekä lainsäädännön ja kansainvälisten sopimus ohjausvaikutuksen ollessa vesivoiman vähentämiseen.

Hankkeelle esitetyt perustelut muun muassa ilmastonmuutoksen torjunnasta ja kotimaisesta sähköntuotannosta ovat sellaisia tavoitteita, että ne voitaneen katsoa sellaisiksi yleisen tason vaatimuksiksi, joita voidaan toteuttaa myös muilla toimin. Näin ollen kyse ei ole luontodirektiivin ja sen tulkintakäytännön mukaisesta suppeasti tulkittusta yleisen edun kannalta pakottavasta syystä.

Hallinto-oikeus on katsonut, että hankkeen merkitys Suomen kokonaissähköntuotannossa ei ole suuri. Katsomme, että hankkeen merkityksen jäädessä sähköntuotannon kannalta vähäiseksi ja koska hankkeen muita positiivisia vaikutuksia esimerkiksi ilmastonmuutoksen kannalta voidaan toteuttaa muilla toimin, ei vaatimus erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavasta syystä täyty.

2. Muu tyydyttävä ratkaisu

Poikkeamisen tulee olla viimesijaisin vaihtoehto. ELY-keskus on päätöksessäänkin esittänyt, että vesivoimalla tuotetun sähköntuotannon lisääminen voisi olla mahdollista nykyisten voimalaitosten turvin ja siten Sierilän voimalaitoksen toteuttamisella esitetyt ilmastonmuutokseen ja sähköntuotantoon liittyvät tavoitteet voitaisiin saavuttaa muulla ratkaisulla. Katsomme, että tätä vaihtoehtoa ei ole riittävässä määrin tarkasteltu ottaen huomioon, että poikkeamisen lajin suojelusta tulee olla viimesijaisin vaihtoehto. Näin ollen

edellytystä siitä, ettei muuta tyydyttävää ratkaisua ole, ei ole luontodirektiivin edellyttämällä tavalla tarkasteltu.

3. Poikkeaminen estää lapinleikin suotuisan suojelun tason säilyttämistä

Lapinleikin suojelutason säilymisestä suotuisana ei voida selvityksien perusteella varmistua varovaisuusperiaatteen edellyttämällä tavalla. Lisäksi suojelun tason säilymisen arvioinnissa on otettu huomioon lajin säilymistä tukevia kompensoivia toimia, joita on asetettu lupaehdoiksi. Kompensoivista toimita on todettu komission ohjeessa (Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the "Habitats Directive" 92/43/EEC, lopullinen versio, helmikuu 2007) siten, ettei kompensatiolla voida syrjäyttää mitään 16 artiklan 1 kohdassa säädetyistä kolmesta poikkeamisen edellytyksestä. Tähän on viitattu korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa KHO 2017:161. Siten suojelutason säilymistä tulisi arvioida ottaen huomioon edellytyksen oikeuskäytännössä muodostuneen tulkinnan mukaisesti luonnontieteelliseltä tiedolta vaadittu täsmällisyys sekä ajantasaisuus. Jotta heikentymistä ei paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla tapahtuisi, ja tästä voitaisiin riittävästi varmistua, tulisi myös kompensoivien toimien vaikuttavuudesta suojelun tasoon varmistua riittävästi.

3.1. Lapinleikin esiintymien tilanne Etelä-Lapissa lajin keskeisellä levinnäisyysalueella

Kiistämme Lapin Ely-keskuksen esittämän käsityksen, että lapinleikki olisi arvioitavissa valtakunnallisesti elinvoimaiseksi lajiksi, ja että sen suojelutaso voitaisiin arvioida suotuisaksi.

Perusteluna esitämme seuraavaa:

Kuten tuoreesta Syken soiden ojitustilannetta kuvaavasta tietokannasta ilmenee (linkki: <https://www.luonnontila.fi/fi/elinymparistot/suot/su1-soiden-ojitustilanne>), pääosa puustoisista soista Lapin eteläosissa on ojitettu viime vuosikymmeninä. Soiden ojitustilanne yleisesti ottaen on noin 70-80 % napapiirin eteläpuolisessa Lapissa. Valtaosa lapinleikin esiintymistä sen keskeisellä ydinalueella on vaarassa ainakin keskipitkällä aikavälillä.

Sierilän lähialueella ainoat laajemmat ojitamattomat suoalueet ovat avosoita, esim. Sieriaapa ja Tulkkaaapa, jotka siis eivät ole lapinleikin habitaattia. Lähes kaikki muut, puustoiset, suot on ojitettu. Tämä merkitsee, että lajin taantuminen luhta- ja ruohokorpien kuivumisen ja ennen kaikkea aikanaan todennäköisten hakkuiden seurauksena on väistämätöntä koko Etelä-Lapin alueella.

Tuoreen julkaisun (Ojanen ym. 2021: Ojituksen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen, ilmastoon ja vesistöihin. - Suo 71(2): 93-114) mukaan maamme metsäojitetusta suopinta-alasta enää vain 2 % luokitellaan ojikoksi, jolla aluskasvillisuus tai puusto ei ole muuttunut ojituksen seurauksena. Ojikko todetaan julkaisussa lyhytaikaiseksi välivaiheeksi. Turvekankaiksi, joilla suokasvillisuus on korvautunut kangasmetsän lajeilla, on valtakunnan metsien 12. inventoinnin mukaan kehittynyt eteläisessä Suomessa jo yli 90 % ojitetuista soista, ja Kainuun ja Lapin alueillakin jo noin puolet. Direktiivilaji lapinleikin tulevaisuuden turvaaminen vaatii laajamittaista ojitettujen luhta- ja ruohokorpien ennallistamista.

Kun yhtiö hakee poikkeuksia direktiivilajin kasvupaikkojen laajaan hävittämiseen, ja ilmoittaa kompensoivansa tätä perustamalla rauhoitusalueita omistamilleen esiintymille muualla, se ei missään tapauksessa riitä. Poikkeamisluvassa tulee vaatia kompensaation edellyttämää lisäisyttä. Tämä tarkoittaa sitä, että yhtiö veloitetaan sekä ennallistamaan vähintään vastaava määrä lapinleikin nykyisin tunnettuja kasvupaikkoja, joissa ojitukset ja metsänhakuut uhkaavat lajin säilymistä keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä, sekä lisäksi luomaan uusia lajille sopivia kasvupaikkoja. Jälkimmäinen vaade edellyttää sopivien kasvuolosuhteiden (luhtaisuus, varjoisuus) palauttamista merkittävään määrään ojituksilla ja hakuilla luonnontilasta poikkeutettuja korpiympäristöjä, joista lapinleikkiä ei tunneta tai joista se on hävinnyt. Mikäli yhtiön omilta mailta ei löydy riittävää määrää ennallistettavaksi sopivia kohteita, yhtiö on veloitettava hankkimaan omistukseensa sellaisia riittävä määrä. Näille uudiskohteille tulee laatia ja toteuttaa asianmukaiset lajin palautus- ja seurantaohjelmat, joita yhtiö veloitetaan toteuttamaan.

3.2. Täydennetty hakemus

Hakemus on tullut vireille 30.01.2018, täydennetty 19.9.2019. Ensimmäisen hakemuksen korvaava hakemus 22.11.2019, täydennetty 2.4.2020, 3.11.2020, 22.4.2021, 3.5.2021 ja 4.5.2021. Lapin Ely-keskuksen mukaan syy täydennyksiin on vuosittain hankealueelta löytyvät aiemmin tuntemattomat lapinleikkiesiintymät ja tiedossa olevien esiintymien tietopohjan täydentäminen.

Lapin Ely-keskus on päätenyt täydentämismenettelyyn, koska alueella esiintyvien ja hankkeen vuoksi häviävien tai heikentyvien lapinleikkiesiintymien poikkeamislupa pyritään käsittelemään yhdellä päätöksellä. Koska hakemusta on jouduttu täydentämään vuosien varrella näin monta kertaa, on todennäköistä, että lapinleikin uusia esiintymiä löytyy, jos niitä vielä etsittäisiin. Uusille esiintymille joudutaan hakemaan uudet poikkeamiset ja silloin Lapin Ely-keskuksen tavoite yhdestä päätöksestä ei toteudu. Lapin ELY-keskuksen menettely poikkeuslupa-asiassa osoittaa lapinleikin esiintymien olevan laajoja alueella ja katsomme, ettei hankkeen toteuttajan tekemät selvitykset ole riittäviä.

3.3. Puutteelliset luontotiedot

Luontodirektiivin 16 artiklan mukainen poikkeaminen edellyttää EUTI:n oikeuskäytännön mukaan esitettäviä täsmällisiä tieteellisiä tietoja ja tarvittaessa myös vertailevia tietoja poikkeamisen vaikutuksista.

Yhtiö ei ole pystynyt selvittämään edellä mainitulla tarkkuudella lapinleikin esiintymistä niin, että luonnonsuojelulain 49 §:n mukainen poikkeamispäätös olisi mahdollista tehdä. Puutteellisten selvitysten johdosta Lapin Ely-keskus on edellyttänyt yhtiöltä oikea-aikaisia lisäselvityksiä lupapäätöksen kohdan neljä mukaan, jotta lapinleikin esiintymistä merkittävydestä ja laajuudesta saadaan poikkeamisluvan alueelta riittävän täsmällistä tietoa.

Hakemuksessa ja lupapäätöksessä ei ole esitetty edes karkeaa arviota siitä, kuinka suuri osa elinvoimaisesta kasvualasta tuhoetaan, ja kuinka suuren osan yhtiön kompensatioesitys kattaa tästä. Jos kasvin kanta katsotaan elinvoimaiseksi, niin sehän perustuu johonkin tietoon, joka olisi tullut esittää.

Lapinleinikki on virallisesti arvioitu valtakunnallisesti elinvoimaiseksi lajiksi ja sen suojelutaso on arvioitu suotuisaksi. Kuten edellä on mainittu, pidämme arviota ylioptimistisena. Mikäli suojelutaso on nyt suotuisa niin se heikkenee, jos lapinleinikkiä tuhotaan. Vesivoiman rakentamista ei voida perustella niin, että tuhotaan luonnonmonimuotoisuutta.

4. Yksityiskohtaiset kommentit Lapin Ely-keskuksen myöntämiin lupaehtoihin

1. Kiinnitämme huomiota Majavakankaan alueeseen, joka sijaitsee rantapatojen ja Kuusamontien takana. Lupahakemuksesta ilmenee, että nähtävästi alue tulee vesittymään melko laajasti. Vesitalousluvassa on vain maininta patojen taakse sijoittuvasta salaojasta ja toimista, joilla tarkkaillaan alueella sijaitsevan peltoalueen vesitilannetta. Yleisen edun vuoksi määrättyissä vesitalousluvan ehtoissa ei ole mainintaa alueen vesittämiseen liittyvistä toimista. Majavakankaan uomassa hieman ylempänä on erityissuojeltavan korpahohtosammalen esiintymä, johon alueen tulvauttamisen vaikutus tulee selvittää.

2. Lukuisat viime vuosien maastoretkillä havaitut lapinleikin (samoin laaksoarhon) aiemmin tuntemattomat esiintymät osoittavat, että yhtiö ei ole selvittänyt vaadittavassa määrin suunnitelman luontovaikutuksia. Odotettavissa on edelleen uusien esiintymien löytyminen. Lupaa ei olisi tullut myöntää.

3. Tällä tavoin esitetty ”kompensaatio” on täysin riittämätön, koska esittämillämme perusteilla lajin suojelun taso on kaikkea muuta kuin suotuisa. Yhtiö tulee velvoittaa huomattavan laajaan lapinleikin elinympäristöjen ennallistamiseen.

4. Lupa olisi tullut myöntää vasta kun tämä ehto on täytetty. Toteutuminen jää yhtiön vastuulle ja sen valvominen on vaikeaa.

5. Kuten edellä todettu, pidämme kahden olemassa olevan esiintymän perustamista luonnonsuojelualueiksi täysin riittämättömänä kompensationsa näin laajamittaisen esiintymien hävittämishankkeen ollen kyseessä.

8. Kompensaatioksi esitetyistä alueista tulisi olla yksityiskohtainen esitys suunnitelluista, nykyisellään sopivista sekä ennallistamiskelpoisista siirtoalueista. Hakemuksessa mainitaan vain kaksi olemassa olevaa esiintymää. Hakemuksessa olisi tullut olla myös selvitys siirtoistutusten todellisista mahdollisuuksista. Tällaista tietoa ei esitetä, eikä lupaviranomainenkaan sitä vaadi.

9. Tämä on myös lupaehto, jonka tulisi olla täytetty ennen luvan myöntämistä.

10. ja 11. Kymmenen vuotta on liian lyhyt aika hyväksyttävälle seurannalle. Alueen viileä ja kostea ilmasto hidastavat mm. ojitusten aikaansaamaa, mutta kuitenkin väistämätöntä, ympäristöjen muuttumista. Seurannan ja veloitteiden tulisi kestää vähintään 30 vuotta.

12. Lupaehtona esitetty velvoite sinänsä perusteltu, mutta hakijalta tulisi vaatia tarkempaa suunnitelmaa siirtokohteineen jne. jo tässä vaiheessa ennen hakemuksen hyväksymistä.

5. VESITALOUSLUVAN LUPAEHDOT JA JATKOLUPA

Majavakankaan alue sijaitsee rantapatojen ja Kuusamontien takana. Lupahakemuksesta ilmenee, että nähtävästi alue tulee vesittymään melko laajasti. Vesitalousluvassa on maininta vain patojen taakse sijoittuvasta salaojasta ja toimista, joilla tarkkaillaan alueella sijaitsevan peltoalueen vesitilannetta. Yleisen edun vuoksi määrättyissä vesitalousluvan ehdoissa ei ole mainintaa alueen vesittämiseen liittyvistä toimista.

Vesitalousluvan rakentamista koskevassa määräyksessä (1C) todetaan: "Muilta osin rantapatojen 3 ja 4 suotovedet sekä taustan kuivatusvedet on johdettava asianmukaisesti maa- ja vesialueiden omistajien hyväksymällä tavalla kuivatusojien kautta Majavaojaan." Yhtiölle myönnettyssä vesitalousluvassa on useita yleisen edun vuoksi määrättyjä lupaehtoja ja yhtiöllä on voimassa oleva aikaisempi poikkeuslupa laaksoarhon hävittämiselle vuodelta 2016. Hallinto-oikeuden on syytä selvittää, miten näitä lupaehtoja on toteutettu.

Vesitalousluvan lupaehdot ovat olleet yhtiön tiedossa 10 vuotta ja yhtiö ei ole valittanut niistä lupaprosessin aikana.

Vesitalousluvan kohta 8. Luonnon monimuotoisuuden sekä uhanalaisten kasvi- ja eläinlajien säilyttäminen a) Arvokkaat elinympäristöt sekä uhanalaiset kasvi- ja eläinlajit. Jäljempänä määrätään: "Luvan saajan on ennen töiden aloittamista toimitettava Lapin Ely-keskukselle hyväksyttäväksi yksityiskohtainen perinnemaisemien säilyttämisen toimenpidesuunnitelma sekä suunnitelma hankkeen vaikutusalueella olevien luonnon monimuotoisuuden kannalta merkityksellisten elinympäristöjen hävittämisestä ja uhanalaisten kasvi- ja eläinlajien kantojen taantumisesta aiheutuvien haittojen vähentämiseksi. Suunnitelmissa on esitettävä toimenpide-ehdotukset aikatauluineen, niiden kustannukset sekä toimenpiteiden avulla saatava hyöty."

Ymmärtääksemme tällainen suunnitelma on toimitettu vasta maaliskuussa 2021 Lapin Ely-keskukseen. Lapin Ely-keskus ei ole ehtinyt suunnitelmaa käsitellä, mutta silti on myöntänyt poikkeusluvan lapinleikin hävittämiselle. Yhtiö on hakenut rakennuksilleen jo rakennuslupia, mutta ei ole huolehtinut luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi määrättyjen lupaehtojen noudattamisesta.

Yhtiöllä ei ole tällä hetkellä voimassa olevaa vesitalouslupaa, vaan yhtiö on hakenut siihen jatkolupaa. Lapin Ely-keskuksen lupapäätöksessä ei ole mainintaa tästä.

6. YHTEENVETO

Katsomme, että valitusluvan myöntämisen perusteet täyttyvät oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111.1 §:n mukaisesti, sillä asiassa on lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi tärkeitä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi sekä valitusluvan myöntämiselle on muu painava syy.

Ensinnäkin vesivoiman merkityksen vähäisyys sähköntuotannossa on todettu niin ELY-keskuksen päätöksessä kuin myös hallinto-oikeuden ratkaisussa, jolloin katsomme että edellytys erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavan syyn vaatimuksesta ei täyty.

Lisäksi lapinleinikin suotuisan suojelutason vaatimuksen täytyminen jää epävarmaksi selvityksien laajuuden sekä epäselvyyksien vuoksi. Kompensoivien toimien huomioon ottaminen ilman lainsäädännöllistä pohjaa ei mahdollista varovaisuusperiaate huomioiden täsmällistä ja tieteelliseen tietoon pohjautuvaa arviointia suojelun tason säilymisestä suotuisana.

Katsomme myös, että hankkeella tavoiteltavat päämäärät voitaisiin saavuttaa muilla keinoin.